
ΓΕΡΩΝ ΠΑΧΩΜΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ Ο ΔΟΜΒΟΪΤΗΣ

Ὁ πιστὸς θεράπων τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ.
Ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ.
(Ὑπὸ Ἱερομονάχου Ἰσιδώρου Ἀγιορείτου)

«Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν» (Σοφ. Σολ. 5,15).
«Ἐγκωμιαζομένου δικαίου, εὐφρανθήσονται λαοὶ» (Πρβλ. Παροιμ. 29,2).

Ὁ μακαριστὸς Γέρων Παχώμιος Μοναχὸς ὁ Δομβοΐτης, Προηγούμενος τῆς ἐν Ἑλικῶνι Ἱερᾷ Μονῇ Ὁσίου Σεραφεῖμ τοῦ ἐν Δομβῷ, ἀνεχώρησεν προσφάτως ἐκ τῆς προσκαίρου ταύτης ζωῆς, περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 11^{ης} πρὸς τὴν 12^{ην} Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους, πρὸς συνάντησιν μετὰ τοῦ γλυκυτάτου οὐρανίου Νυμφίου αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἐκ τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἠγάπησεν καὶ ἐπόθησεν, καθὼς «οὐκ ἔστιν τοῖς δούλοις Αὐτοῦ θάνατος, ἐκδημούντων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ πρὸς Αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐνδημούντων, ἀλλὰ μετástasis ἀπὸ τῶν λυπηροτέρων ἐπὶ τὰ χρηστότερα καὶ θυμηδέστερα, καὶ ἀνάπαυσις καὶ χαρὰ» (Πρβλ. Εὐχὴν ΣΤ' τοῦ Μεθεόρτου Ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς, *Πεντηκοστάριον*, ἔκδ. Φοίνικος, ἐν Βενετίᾳ, 1860, σ. 198).

Ὁ αἰόδιμος Γέρων ἀφῆκε φήμην οὐχὶ μόνον καλοκαγάθου καὶ λίαν ἐναρέτου μοναχοῦ, ἀλλὰ καὶ φήμην ὄντως ὀσιακὴν, εἰς πλείστους, ὅσοι ἐγνώρισαν ἐκεῖνον καὶ ὠφελήθησαν πνευματικῶς ὑπ' αὐτοῦ. Ἐπρόκειτο δὲ ὄντως περὶ λίαν εὐλογημένου Γέροντος, ὅστις ἦτο γνήσιος φορεὺς τῆς ὀρθοδόξου πατερικῆς παραδόσεως τοῦ ἡσυχασμοῦ καὶ τύπος ἀληθοῦς μοναχοῦ. Ὁ π. Παχώμιος, «ἀγγελικὴν πολιτείαν» διελθὼν, ἐν τῷ ὀγδόῳ τούτῳ αἰῶνι τῆς τῶν πάντων ἀποστασίας, ἀπέδειξεν ἐμπράκτως ὅτι καὶ σήμερον εἶναι δυνατόν νὰ βιώνῃ τις τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ὡς ἐδίδαξαν καὶ παρέδωκαν αὐτὴν οἱ Ἅγιοι Πατέρες. Κατὰ τὰς ἐκείνων ὁδηγίας καὶ ἐπιταγὰς ἐπολιτεύετο ὁ μακάριος, διὸ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἀπέπνεεν «ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς».

Τοῦτο νομίζομεν, ὅτι θὰ καταφανῇ καὶ ἐν τῷ παρόντι ταπεινῷ, πλὴν ὅμως ὀφειλετικῷ πρὸς τὸν ἄνδρα ἀφιερῶματι, τῷ συγγραφέντι ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῶν ἡμετέρων προσωπικῶν ἐμπειριῶν ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ ἀναστροφῆς, κατὰ τοὺς πρὸ τινων δεκαετηρίδων ὀλίγους ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς παρεμείναμεν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ὁσίου Σεραφεῖμ, καὶ φυλασσομένων ἐν τῷ ταμείῳ τῆς ἡμέτερας καρδίας τε καὶ μνήμης.

Ὁ μακαριστὸς Γέρων Παχώμιος ὁ Δομβοΐτης, κατὰ κόσμον Παναγιώτης Λαπιώτης, ἐκ Ζερμπισίων τῆς Μεσσηνίας καταγόμενος, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1937 καὶ ἠνδρώθη ἐν Ἀθήναις. Ἡ παιδικὴ αὐτοῦ ἡλικία ἦτο ἐξόχως δυσχερής, τόσοις λόγῳ τῆς δίνης τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τῆς σκληρᾶς Γερμανικῆς Κατοχῆς καὶ τοῦ ἀκολουθήσαντος ξενοκινήτου ἀδελφοκτόνου σπαραγμοῦ, τοῦ τόσοις ταλανίσαντος τὴν τε πατρίδα αὐτοῦ Μεσσηνίαν καὶ τὴν Ἀττικὴν, ὅσον ὅμως καὶ λόγῳ τῆς ὀρφανίας, ἡ ὁποία βαθὺ ἐνεχάραξε ἀποτύπωμα εἰς τὴν ἀπλὴν καὶ ἁδόλον παιδικὴν του ψυχὴν. Ἡ ἠγαπημένη καὶ εὐλαβεστάτη αὐτοῦ μήτηρ ἐκοιμήθη κρίμασιν, οἷς οἶδε Κύριος, λίαν ἐνωρίς, ὁ δὲ κατὰ σάρκα πατὴρ του ἐνυμφεύθη διὰ δευτέραν φοράν. Ἀλλὰ ἡ νέα σύζυγος ἐκείνου

ἐφέρετο λίαν σκληρῶς καὶ ἀποτόμως πρὸς τὸν μικρὸν Παναγιώτην, ὅπως εἰς ἡμᾶς πολλάκις διηγεῖτο.

Ὡστόσον οὔτε τὰ τοῦ πολέμου δεινά, ἡ πενία, ἡ πείνα (ιδίως κατὰ τὴν περίοδον τοῦ θανατηφόρου λιμοῦ), αἱ σφαγαὶ καὶ ἡ ἀγριότης τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν *homo homini lupus* (δηλ. ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν ἕτερον ἄνθρωπον λύκος ἐγένετο), οὔτε οἱ κατ' οἶκον δεινοὶ πειρασμοὶ ἴσχυσαν, ὥστε νὰ κάμψουν τὸ φρόνημα τοῦ νεαροῦ Παναγιώτου, τοῦ πάντοτε βιοῦντος μὲ τὸ παύλειον ἱερὸν σύνθημα «*πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ*» (Φιλιπ. 4,13). Μᾶλλον δὲ οὗτος, κρατῶν ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην τὴν εὐλάβειαν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς μακαριστῆς μητρός του, ἐστράφη ἔτι πλέον πρὸς τὸν τοὺς πτωχοὺς καὶ ὀρφανοὺς ἐπιβλέποντα Κύριον. Βιῶν παιδιόθεν συνειδητὴν πνευματικὴν καὶ μυστηριακὴν ζωὴν, καθίστα τὸν πόνον αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἀναφυομένην δυσχέρειαν ἀντικείμενον προσευχῆς, ἀναφέρων ταῦτα πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἐπιχέοντα ἐπ' αὐτὸν πλουσίαν τὴν Χάριν Του. Οὕτω πως αἱ δυσχέρειαι καὶ ὁ ἀνθρώπινος πόνος, σωματικός τε καὶ ψυχικός, ἐγένοντο δι' αὐτὸν βαθμίδες ἀνόδου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀφορμαὶ ἐντονωτέρας πνευματικῆς καλλιέργειας. Ὁ δὲ μακάριος, ὡς γῆ ἀγαθὴ καὶ καλὴ, μετ' οὐ πολὺ ἐκαρποφόρησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα (Πρβλ. Λουκ. 8,8 καὶ 15).

Φιλομαθὴς καὶ ἐπιμελὴς ὡς μαθητής, ἐπεδόθη ἐπίσης εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἀγγλικῆς (καὶ ἐν μέρει τῆς γαλλικῆς) γλώσσης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κλασσικὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν, ἐν τῇ Μέσῃ Δημοσίᾳ Ἑμπορικῇ Σχολῇ τῆς ἐποχῆς, καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων, ἠργάσθη ὡς λογιστής, καὶ μάλιστα λίαν εὐσυνειδήτως, ὡς καλῶς γνωρίζομεν. Παραλλήλως δὲ συνέχιζε τὴν μετ' ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς πνευματικὴν αὐτοῦ καλλιέργειαν καὶ προετοιμασίαν διὰ τὴν μοναχικὴν ἀφιέρωσιν, ἣν εἶχεν ἤδη πλέον σταθερῶς καὶ «ἀνεπιστρόφῳ λογισμῷ» (Πρβλ. Στιχηρὸν Β', Ἑσπερινοῦ τοῦ Ὁσίου Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ, *Μηναῖον Σεπτεμβρίου*, ἔκδ. Φοίνικος, ἐν Βενετία 1863, σ. 167) ἀποφασίσει. Εἰς τοῦτο κατὰ πολὺ συνετέλεσε καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ἐπαφὴ μὲ τὸν μακαριστὸν καὶ θεόπνευστον κήρυκα τοῦ θείου λόγου Δημήτριον Παναγόπουλον (1916-13/2/1982).

Ἐπὶ μακρὸν ὁ Παναγιώτης ἐγένετο τακτικὸς ἀκροατὴς τῶν ἐμπνευσμένων αὐτοῦ ὁμιλιῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου 4, ὅπου ὁ Δημήτριος Παναγόπουλος ὠμίλει συνήθως ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, πλὴν τῶν θερινῶν μηνῶν. Ἐγραφεν ὁ μακαριστὸς Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ξηροποτάμου Ἀρχιμανδρίτης Ἐφραίμ: «Ἄν, κατὰ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Ἰουστίνου Πόποβιτς, “κριτήριοι ὀρθοδόξου φρονήματος ἀποτελῇ ἡ στάσις τοῦ χριστιανοῦ ἐναντι τοῦ μοναχισμοῦ,” τότε ἀναμφιβόλως ὁ Παναγόπουλος πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς ὁ γνησιώτερος φορεὺς καὶ κυριώτερος ἀπὸ βήματος ἐκφραστὴς τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη» (Ι. Μονὴ Ξηροποτάμου, 10 Φεβρουαρίου 1982. Βλ. Θωμᾶ Τσονάκα, *Βιογραφικὸν Σημείωμα Δημητρίου Παναγοπούλου*, παράρτημα, Πάτραι 1985).

Ἡ μελέτη τῶν Βίων τῶν Ἀγίων καὶ τῶν Πατερικῶν συγγραμμάτων, καθὼς καὶ τὸ παραδοσιακὸν ἀγιοπατερικὸν κήρυγμα τοῦ Δημητρίου Παναγοπούλου, προεφύλαξαν τὸν Παναγιώτην, ὥστε νὰ μὴ παρασυρθῇ ὑπὸ τῶν κηρυγμάτων τῶν περισσοτέρων τότε ἐν Ἑλλάδι δραστηριοποιουμένων χριστιανικῶν κινήσεων, αἱ ὁποῖαι, ἀγνοοῦσαι

τὴν ὀρθόδοξον ἡσυχαστικὴν παράδοσιν, ἐκαλλιέργουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν εἶδος «ὀρθοδόξου» εὐσεβισμού-ἡθικισμού (pietismus) καὶ ὑπερετόνιζον τὴν ἐν τῷ κόσμῳ δρᾶσιν. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς Παναγιώτης ἐγίνε διαπρύσιος ἐραστής, φορεὺς καὶ ἐκφραστής, ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, τῆς γνησίας πατερικῆς παραδόσεως, τοῦ ὀρθοδόξου ἡσυχασμοῦ. Εἶναι δὲ ἀναμφιβόλως καὶ ἐκεῖνος εἷς ἐκ «τοῦ πλήθους ἐκείνων τῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι, ἐξ ὅλων τούτων», τῶν πιστῶν ἀκροατῶν τῶν κηρυγμάτων τοῦ Δημητρίου Παναγοπούλου, «εὗρον τὴν ὁδὸν τῆς εἰς Χριστὸν τελείας ἀφιερώσεως». (Βλ. *αὐτόθι*).

Εἶχε τὴν διακαῇ ἐπιθυμίαν νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος, καὶ μάλιστα, ὅπως ἔλεγεν εἰς ἡμᾶς, νὰ μονάσῃ εἰς τὴν Κοινοβιακὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἀγίου Παύλου, ὅπου ἤγουμενος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρέας (1904-2/2/1987), ἀνὴρ μεγάλης ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος. Ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἐγνώρισεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν μακαριστὸν π. Ἀμβρόσιον Αὐγερίου, ὅστις εἶχε ἀναλάβει τότε τὴν ἡγουμενείαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ὁσίου Σεραφεῖμ (Μονὴν Δομβοῦς).

Ὁ π. Ἀμβρόσιος, κατὰ κόσμον Λουκάς Αὐγερίου, ἐξ Ἑλατείας τῆς Φθιώτιδος καταγόμενος, ἦτο εὐλαβέστατος καὶ ἀσκητικώτατος Μοναχός. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας διετέλεσε πνευματικὸν τέκνον τοῦ Ὁσίου Ἱερωνύμου τοῦ Σιμωνοπετρίτου (1871-6/1/1957), Προηγούμενου τῆς Μονῆς καὶ Πνευματικοῦ εἰς τὸ ἐν Βύρῳ τῆς Ἀττικῆς Σιμωνοπετρίτικον Ἱερὸν Μετόχιον τῆς Ἀναλήψεως, καθὼς καὶ ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ Ὀνούφριος Μοναχὸς καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῶν Μοναχαὶ Μαρία καὶ Χριστοφόρα. Ἐπρόκειτο ὄντως περὶ μιᾶς εὐλογημένης οἰκογενείας «ζητούντων τὸν Κύριον» (Πρβλ. *Ψαλμ.* 23,6), τὰ τέσσερα ἐκ τῶν ὀκτὼ τέκνων τῆς ὁποίας ἠκολούθησαν τὸν μοναχικὸν βίον ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ Ὁσίου Ἱερωνύμου, ἐνὸς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἀναστηλωτῶν τοῦ συγχρόνου μοναχισμοῦ (Βλ. Μωϋσέως Μοναχοῦ, *Ἱερώνυμος Σιμωνοπετρίτης, ὁ Γέρον τῆς «Ἀναλήψεως»*, Ἰ. Μ. Σίμωνος Πέτρας, Ἅγιον Ὅρος 1982).

Ὁ π. Ἀμβρόσιος ἐγένετο Μοναχὸς εἰς τὴν ἐν Πάρῳ ἀνθοῦσαν Κολλυβαδικὴν καὶ Κοινοβιακὴν Μονὴν Λογγοβάρδας, ἥτις ἐθεωρεῖτο τότε ὡς ἐν ἐκ τῶν ὀλίγων ἐναπομεινάντων προπυργίων τοῦ ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ, δεδομένης τῆς ἐκκοσμικεύσεως τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, τοῦ ἀντιμοναχικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἐπακολούθου, τοῦλάχιστον ἀριθμητικῆς, καταπτώσεως καὶ παρακμῆς τοῦ ἐν Ἑλλάδι μοναχικοῦ βίου. Εἰς αὐτὴν ἤγουμενος ἦτο ὁ Ὁσιος Γέρον Φιλόθεος Ζερβάκος (1884-8/5/1980), πνευματικὸν τέκνον τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου. Καρεῖς ὑπ' αὐτοῦ Μοναχός, ὁ π. Ἀμβρόσιος παρέμεινεν ἐπὶ δεκαετίαν εἰς τὴν Λογγοβάρδαν καὶ ἀκολούθως ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Παροναξίας Ἐπιφανίου Καλαφάτου (1910-1990) εἰς τὴν ὁμοίως Κολλυβαδικήν, παλαιὰν Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Παναγίας Φανερωμένης Νάξου.

Περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου τοῦ 1962 ὁ Μοναχὸς Ἀμβρόσιος, κατόπιν μεσολαβήσεως τοῦ Ἰωάννου Τριάντη, τοῦ μετέπειτα π. Ἰγνατίου, καὶ τῇ σεπτῇ εὐλογίᾳ τοῦ Γέροντος Φιλοθέου, ἐγκατεβίωσε εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ὁσίου Σεραφεῖμ ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως γηροκομήσῃ τὸν σοβαρῶς ἀσθενοῦντα ὀσιώτατον Γέροντα Ἰωάννην Μοναχὸν τὸν Δομβοῖτην (1903-1/6/1962), μίαν ὄντως ἐπιμελῶς κρυπτομένην ὀσιακὴν μορφήν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὸν κατὰ πλάτος βίον τοῦ π. Ἰωάννου συνέγραψεν ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Βερατίου, Αὐλῶνος καὶ Κανίνης κυρὸς Ἰγνάτιος Τριάντης (1934-20/7/2024), ὁ ἀσκητὴς Ἐπίσκοπος, ὁ μαθητὴς καὶ συνόμιλος τῶν Ἀγίων, ὅστις

προσφυῶς ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ συγχρόνου ἀγιορείτου Γέροντος, ὡς «ζῶσα εἰκὼν καὶ προσωποποιήσις τῆς ἀρετῆς» (Περὶ τῶν γεγονότων ἐκείνων βλ. Μητρ. Βερατίου Ἰγνατίου Λ. Τριάντη, *Ὁ Μοναχὸς π. Ἰωάννης Σμυρναῖος, ὁ Δομβοῖτης*, Ἀθήνα 2013, σσ. 304-306).

Περὶ τοῦ π. Ἰωάννου δύο μόνον ἐνταῦθα κρίσεις ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς: Ὁ μὲν παιδιόθεν καὶ ἐκείνου πνευματικὸς πατὴρ Ὁσίος Ἰερώνυμος ὁ Σιμωνοπετρίτης, ἔλεγεν ὅτι «ὁ Ἰωάννης εἶχε φθάσει εἰς τὰ μέτρα τῆς ἀπαθείας ἀπὸ κοσμικὸς ἀκόμη!». Ὁ δὲ ὁσίος Γέρον Ἰερώνυμος τῆς Αἰγίνης (1883-15/10/1966) ἔλεγεν ὅτι «δὲν θὰ γεννηθῇ ἄλλος Ἰωάννης ἕως συντελείας τοῦ αἰῶνος!» (δηλαδὴ εἰς τὰ πνευματικὰ μέτρα αὐτοῦ).

Ὁ π. Ἀμβρόσιος λοιπὸν ἐφρόντισε μετὰ περισσῆς ἀγάπης καὶ ἐπιμελείας φιλαδέλφου τὸν ἀσκητὴν Μοναχὸν Ἰωάννην, τὸν Δομβοῖτην, ἐπὶ ἓνα περίπου μῆνα, μέχρι καὶ τῆς ὁσιακῆς ἐκείνου κοιμήσεως, ἐπισυμβάσης τὴν 1^{ην} Ἰουνίου 1962. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέλαβε καὶ τὴν ὁλοκληρωτικὴν μέριμναν τῆς Μονῆς, ἐκτελὼν τῇ ἐντολῇ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Δωροθέου Βασιλᾶ (1895- 22/7/1968) χρέη Ἠγουμένου. Ἀργότερον, τῇ συμμαρτυρίᾳ τοῦ ἰδίου τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Β΄ τοῦ Χατζησταύρου (1880-9/6/1968), τοῦ Μικρασιάτου, συμπατριώτου καὶ φίλου τοῦ Ὁσίου Ἰερωνύμου, ὁ π. Ἀμβρόσιος ἐχειροτονήθη Ἱεροδιάκονος καὶ ἀκολουθῶς Πρεσβύτερος. Ἀνέλαβε δὲ καὶ ἐφημεριακὰ καθήκοντα εἰς τινὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας. Παραλλήλως ἐμερίμνησε παντὶ τρόπῳ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ τὴν ἐκ τῆς τέφρας ἀνακαίνισιν αὐτῆς, κατεστραμμένης σχεδὸν ὁλοσχερῶς μετὰ τὴν πυρπόλησιν παρὰ τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1943, πλὴν τοῦ Καθολικοῦ, θαυμαστῶς διασωθέντος τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ.

Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ὁ Παναγιώτης Λαπιώτης ἐγνώρισε τὸν π. Ἀμβρόσιον. Εὐγενέστατος ἐκεῖνος, γλυκύτατος καὶ προσηνής, συνάμα ὅμως καὶ ἀσκητικώτατος, εὐλαβέστατος καὶ ἱεροπρεπής, συντόμως ἐπέσπασε τὸν σεβασμὸν τοῦ Παναγιώτου, ὁ ὁποῖος, ἀντὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀπεφάσισε νὰ μονάσῃ εἰς τὴν ἡσυχαστικωτάτην καὶ ἀσκητικωτάτην τότε Ἱερὰν Μονὴν Ὁσίου Σεραφεῖμ, ἥτις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἰδρύσεώς της ἐτήρει αὐστηρῶς τὸ ἄβατον, κατὰ τὴν Διαθήκην τοῦ Ὁσίου Κτίτορος αὐτῆς. Εἰς τοῦτο πιθανώτατα συνετέλεσε καὶ τὸ γεγονός, ὅτι μὲ τὴν Ἱερὰν αὐτὴν Μονὴν συνεδέετο καὶ ὁ Δ. Παναγόπουλος. Διασφύζεται μάλιστα καὶ ἡ θαυμαστὴ εἰς τὸν Παναγόπουλον ἐμφάνισις τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ, κατὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐπίσκεψίν του, ζῶντος ἔτι τοῦ π. Ἰωάννου (Μαρτυρία Γεωργίου Μπουτσουρῆ, δημοσιευθεῖσα καὶ εἰς τὴν ἱστοσελίδα τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεγάλης Παναγίας- Ἁγίου Δημητρίου Θηβῶν. Ἀνάρτησις 2 Ἰουνίου 2024).

Ἐτακτοποίησε λοιπὸν ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις του, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἐκκρεμότηας, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως θὰ τὸν ἐπανεφέρον πρὸς διευθέτησιν καὶ πάλιν εἰς τὸν κόσμον, καὶ, ἀφοῦ κατὰ θαυμαστὸν τρόπον, ἀνεῦρε καὶ ἀντικαταστάτην του λογιστὴν, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ εἰς δυσχερῆ θέσιν ὁ πρῶν ἐργοδότης του, εἰσῆλθε τὸ 1964 ὡς δόκιμος εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ὁσίου Σεραφεῖμ, ὅπου ἔμελλε νὰ ἀσκηθῇ ἐπὶ 62 ἔτη καὶ νὰ συνδεθῇ πνευματικῶς μὲ τὸν ἴδιον τὸν Ὁσίον, τοσοῦτον, ὅσον ὀλίγοι μονάσαντες ἐν τῇ Μονῇ κατὰ τὴν μακραίωνα ἱστορίαν αὐτῆς.

Ὁ Γέρων Ἀμβρόσιος ἦτο ἔμπειρος πνευματικὸς ἀγωνιστὴς καὶ ὁδηγός, γνήσιος φορεὺς τοῦ ἡσυχασμοῦ, τὸ δὲ περιβάλλον τῆς Μονῆς καταλληλότερον πρὸς ἄσκησιν. Ἐπιπροσθέτως τὸ παράδειγμα τοῦ π. Ἰωάννου, τοῦ ἐρφδιοῦ τῆς ἐρήμου, ἦτο πρόσφατον ἔτι, καὶ τὸ ἀποτύπωμα αὐτοῦ ἐντονώτατον, πρὸς μίμησιν κεντρίζον τὰς φιλοθέους ψυχάς· ἡ δὲ πολλαχόθεν μαρτυρουμένη καὶ βιουμένη παρουσία τοῦ Ὁσίου Κτίτορος ὑπῆρχεν ἐπιστηριγμὸς ἀκλόνητος διαχρονικῶς εἰς τοὺς ἐκάστοτε ἐγκαταβιοῦντας ἐν τῇ Μονῇ. Ὑπὸ αὐτὰς λοιπὸν τὰς προϋποθέσεις ὁ Παναγιώτης, ἔχων ἤδη ἐκ τοῦ κόσμου τὴν ἀνάλογον μοναχικὴν προπαιδείαν, ἐπεδόθη μετὰ ζήλου πολλοῦ εἰς τὴν ὁλόθυμον ὑπακοὴν καὶ τὴν ἄσκησιν, ἐσωτερικὴν τε καὶ ἐξωτερικὴν, δηλαδὴ τὴν νηπτικὴν ζωὴν καὶ τὸν σωματικὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα.

Τὸ 1965 ὁ δόκιμος Παναγιώτης, τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Δωροθέου, ἐκάρη Ῥασοφόρος Μοναχός, λαβὼν τὸ ὄνομα Παχώμιος, πρὸς τιμὴν τοῦ Ὁσίου Παχωμίου τοῦ Μεγάλου, τοῦ θεμελιωτοῦ τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος. Τὸ δὲ Μέγα καὶ Ἀγγελικὸν Σχῆμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐτίμησε διὰ βίου μὲ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ βιοτήν, ἔλαβε παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Νικοδήμου Γραικοῦ (1908-15/2/1996) ἀρκετὰ ἔτη ἀργότερον. Μετ' οὗ πολὺ προσῆλθε καὶ ὁ ἐκ Πάρου καταγόμενος μοναχὸς π. Ν.Ρ., ὅστις ἐν τέλει ἐγκατεβίωσεν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει. Εἰς τὴν Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς ἀνῆκε καὶ ὁ ἐκ Δεσφίνης Ἱερομόναχος Κωνστάντιος Παπαϊωάννου, ὁ ὁποῖος ὅμως εἶχεν ἀναλάβει ἐφημεριακὰ καθήκοντα ἐκτὸς Μονῆς, ἀργότερον δὲ συγκατελέχθη καὶ ὁ ἐξ ἐγγάμων προερχόμενος Μοναχὸς Απόστολος Βουδούρης, συγγενὴς τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Κατουνακιώτου. Αὐτοὺς ἐφρόντισεν ἐπιμελῶς καὶ θυσιαστικῶς εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ γήρατος ὁ π. Παχώμιος, κατὰ τὸ μέτρον τῶν πενιχρῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας τότε διέθετε.

Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως μέγα μέρος τῆς ζωῆς του, σχεδὸν 30 ἔτη, μέχρι δηλαδὴ τῶν ἀρχῶν τῆς δεκαετίας τοῦ '90, ὁ π. Παχώμιος ἔζησε μόνος ἐν τῇ Μονῇ, γεγονός, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς ἐδυσκόλευσεν ἐκεῖνον ἀρκούντως. Ἡ ἀρχικὴ ἐπιθυμία του ἦτο ὁ κοινοβιακὸς μοναχισμὸς καὶ ὄχι ἡ ἀπόλυτος μόνωσις. Βεβαίως εἶχεν ἡσυχαστικὸν πνεῦμα, ἀλλ' ὁ ἄκρος ἀναχωρητισμὸς δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τοὺς περισσοτέρους. Πολλῷ δὲ μᾶλλον ὁ π. Παχώμιος ἐδυσκολεύετο, διότι καὶ ἐκ φύσεως ἦτο λίαν κοινωνικός, ἀλλὰ καί, διότι, λόγω τῆς ὀρφανίας καὶ τῶν δυσχερῶν παιδικῶν χρόνων καὶ τραυματικῶν ἐμπειριῶν, ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ συμπαράστασιν ὁμοφρόνων ἀδελφῶν, τῶν παρεχομένων ὑπὸ τοῦ κοινοβιακοῦ μοναστικοῦ πολιτεύματος, τῶν ὁποίων ἐκεῖνος παντελῶς ἐστερεῖτο.

Ἀληθὲς πάλιν εἶναι ὅτι καὶ ὁ π. Ἀμβρόσιος ἐπιθύμει νὰ συσταθῇ ἐν τῇ Μονῇ Δομβοῦς κοινοβιακὴ ἀδελφότης. Ὁ ἴδιος εἶχε βαθεῖαν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο ἐχέγγυα. Ἔλεγε χαρακτηριστικῶς ὁ π. Ἀμβρόσιος: «Λογοβάρδα θὰ τὴν κάνουμε τὴν Μονήν», ἐννοῶν δηλαδὴ κοινόβιον παραδοσιακὸν μὲ μεγάλη ἀδελφότητα. Ἀλλὰ ἡ ὑπὸ τῆς τότε Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς ἀνάθεσις εἰς αὐτὸν ἐφημεριακῶν καθηκόντων καὶ ἡ ὥς ἐκ τούτου διαμονὴ του ἐπὶ μακρὸν ἐκτὸς τῆς Μονῆς ἐματαίωσαν παντελῶς τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοῦ ὁραματισμούς.

Ἡ ἰδία κατάστασις ἐξηκολούθησε νὰ ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ π. Ἀμβροσίου (+1974). Ἡ Ἡγουμενεία τῆς Μονῆς (1975 ἕως 1996) ἀνετέθη εἰς τὸν τότε Ἀρχιμανδρίτην π. Ἰγνάτιον Τριάντην, τὸν μετέπειτα Μητροπολίτην Βερατίου (1996-

20/7/2024), ὁ ὁποῖος καὶ ἐκεῖνος ἠναγκάζετο νὰ διαμένῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκτὸς τῆς Μονῆς, λόγῳ τῶν ἐφημεριακῶν καὶ λοιπῶν ποιμαντικῶν αὐτοῦ καθηκόντων εἰς Θήβας καὶ ἀλλαχοῦ.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὁ π. Παχώμιος, ἀφοῦ ἔκανε πολλὰ ἔτη ὑπομονήν, βλέπων τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ ἀντοχὰς νὰ εἶναι εἰς τὰ ὅριά των, ἀπεφάσισε νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τῆς Μονῆς καὶ νὰ συνεχίσῃ τὴν μοναχικὴν του πορείαν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει. «Σπανίων μὲν γάρ, ὡς ἀληθῶς τῷ λόγῳ τῆς ἡσυχίας μετέρχεσθαι. Κάκείνων μόνων τῶν τὴν θείαν παράκλησιν πρὸς τὴν τῶν πόνων παραμυθίαν καὶ πολέμων συνέργειαν κτησαμένων» (Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, Κλίμαξ, Λόγος Δ' 97, PG 88, 725 C).

Διὰ τοῦτο μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ λάβῃ δηλαδὴ τὴν εὐλογίαν τοῦ τότε Πνευματικοῦ του, Ὁσίου Γέροντος Σίμωνος τοῦ Ἀρβανίτου (1901-4/3/1988), ὅστις ἐτύγγανε Πνευματικὸς καὶ τοῦ π. Ἰγνατίου.

Πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ πρὸς τὸ Πεντελικὸν Ὅρος, ὅπου ἐμόναζε τότε ὁ π. Σίμων, εἰσηλθε διὰ νὰ ἐκκλησιασθῇ κατὰ ἀγαθὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ εἰς ἓνα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Λεκανοπεδίου, ὅπου ἐλειτούργει ὁ ἀγνωστος εἰς αὐτὸν π. Κωνσταντῖνος Κολοκυθᾶς, Ἱερεὺς ἀγιώτατος καὶ πολλῶν θείων Χαρισμάτων ἡξιωμένος. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, καθὼς ἐπλησίαζεν ὁ π. Παχώμιος, διὰ νὰ λάβῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀντιδώρου, ἀκούει αἰφνης τὸν π. Κωνσταντῖνον νὰ λέγῃ εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν παρευρισκομένων, μετ' ἐμφάσεως καὶ ἐντόνου φωνῆς: «Νὰ, ὁ ἄνθρωπος, ποὺ θα κρατήσῃ τὶς πύλες τοῦ Μοναστηριοῦ ἀνοικτές!».

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐπροβλημάτισε ἐκεῖνον. Ἀκολουθῶς δὲ μετέβη εἰς τὸν Γέροντα Σίμωνα, ὅστις ὁμοίως μετ' ἀπολύτου βεβαιότητος καὶ μὴ ἐπιτρέπων οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἄλλην τινὰ ἐκδοχὴν, ἔπεισεν αὐτὸν ὅτι ἔπρεπε διὰ βίου νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ.

Ὡς γνήσιον λοιπὸν τέκνον ὑπακοῆς, ἀνέλαβεν ὁ ἀοίδιμος Γέρων Παχώμιος τὸν σκληρὸν καὶ ἀνάντη ἐκεῖνον ἀγῶνα τῆς μονώσεως, «ζῶν μόνος μόνῳ Θεῷ» (Βλ. Ὁσίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, *Ῥυμνοι*, SC 174, Paris 1971, σ. 284, *Ῥυμν. XXVII*: «Οὗτοι γὰρ ὄντως μοναχοὶ καὶ μονάζοντες μόνοι,/ οἱ μετὰ μόνου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν Θεῷ δὲ μόνοι,/ γυμνοὶ καὶ ἐνθυμήσεων καὶ λογισμῶν παντοίων,/ μόνον ὀρῶντες τὸν Θεὸν ἐν νοῦ ἀνεγνοίῳ,/ ἐμπεπηγμένῳ ἐν φωτί, ὥσπερ ἐν τοίχῳ βέλους,/ ἢ ὡς ἀστήρ ἐν οὐρανῷ ἢ πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω»), «ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ» (Πρβλ. *Ψαλμ.* 62,2). Καὶ ἀντιμετώπισε πλείστας ὅσας δυσχερείας, ὡς ὁ ἴδιος ἐξεμυστηρεύετο εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ὁσιον Σεραφεῖμ, ἐπεβραβεύθησαν. «Αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω» (Πρβλ. *Ἐβρ.* 13,5). Καί, ἐνῶ ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἀντεῖχε ἄλλο, τότε τὸν ἐπεσκέφθη ὁ Ὁσιος, ὅστις καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸ τέκνον Αὐτοῦ, τὸ «φυλάσσον ὁδοὺς σκληράς» (Πρβλ. *Ψαλμ.* 16,4).

Πολὺ ἀργότερον, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκαετίας τοῦ '90, ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ ἔρχονται νέοι Ἀδελφοὶ εἰς τὴν Μονήν, πρὸς μεγάλην χαρὰν καὶ παρηγορίαν τοῦ Γέροντος. Μετὰ δὲ τὴν εἰς Ἐπίσκοπον Χειροτονίαν τοῦ π. Ἰγνατίου (27/7/1996) καὶ ἐπὶ σειρὰν πολλῶν ἐτῶν, τῇ εὐλογίᾳ τοῦ τότε Μητροπολίτου Θηβῶν καὶ Λεβαδείας καὶ νῦν Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερωνύμου Β', ὁ π. Παχώμιος ἐξετέλεσε χρῆν Ἰγουμενίου ἕως τῆς ἀναλήψεως τῆς εὐθύνης τῆς Ἰγουμενείας τῆς Μονῆς ὑπὸ τοῦ νῦν Καθηγουμένου, Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου π. Νεκταρίου Τσεκούρα.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀσκητικὸν τοῦ ἀγῶνα, ὁ π. Παχώμιος, καθ' ὅλην τὴν μοναχικὴν τοῦ βιοτῆν, ὑπῆρξε βιαστής Μοναχός, ἀγωνιζόμενος ἀδιαλείπτως καὶ ἀδιαπτῶτως, παντὶ τρόπῳ τῆς ὀρθοδόξου ἀσκητικῆς παραδόσεως, διὰ πράξεως καὶ θεωρίας, εἰς τὸ στάδιον τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς θεώσεως. «*Βία φύσεως διηνεκῆς καὶ φυλακῆ αἰσθήσεων ἀνελλιπῆς*», ἐχαρακτήριζαν ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ (Κλῆμαξ, Λόγος Α' 6, PG 88, 633 C).

Γράφει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ: «*Τὸ θεμέλιον πάντων τῶν καλῶν ἔργων, καὶ ἡ ἀνάκλησις τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς αἵμαλωσίας τοῦ διαβόλου, καὶ ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ φῶς καὶ εἰς τὴν ζωὴν, συνίστανται εἰς τοὺς δύο ἐπομένους τρόπους: Πρῶτον εἰς τὸ νὰ περιμαζεύσῃ τις ἑαυτὸν καὶ νὰ ἡσυχάσῃ εἰς ἓνα τόπον. Καὶ δεύτερον εἰς τὸ νὰ νηστεύῃ πάντοτε, ἡγουν εἰς τὸ νὰ κανονίσῃ σοφῶς καὶ φρονίμως ἑαυτὸν νὰ τρώγῃ μετ' ἐγκρατείας, μὴ ἐξερχόμενος συχνάκις ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ, καὶ ἀδιαλείπτως καταγινόμενος εἰς τὴν φροντίδα καὶ μελέτην τοῦ Θεοῦ*» (Ἀσκητικά, Λόγος ΚΣΤ', Περὶ ἀδιακόπου νηστείας καὶ τοῦ νὰ συνάξῃ τις ἑαυτὸν εἰς ἓνα τόπον, ἔκδ. Β. Ρηγόπουλος, Θεσσαλονίκη 2003, σσ. 131-132). «*Ἡ μετὰ ἀναγνώσεως γινομένη παντοτινὴ ἡσυχία καὶ ἡ συμμετρία τοῦ φαγητοῦ καὶ ἡ ἀγρυπνία ταχέως ἐξυπνίζουσι τὴν διάνοιαν εἰς ἑκπληξίν τῶν θείων πραγμάτων*» (Αβ. Ἰσαάκ, Λόγος ΚΘ', Περὶ τῶν ὁδῶν, αἵτινες πλησιάζουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν Θεόν, σ. 152).

Ὁ μακαριστὸς Γέρον Παχώμιος ἐτήρει μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας τὴν νηστείαν καὶ τὴν περιεκτικὴν ἐγκράτειαν. Ἰδίως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μονώσεως ἦτο εἰς τὸ ἑπακρον νηστευτής. Ἀπὸ Δευτέρας ἕως καὶ Παρασκευῆς, πάντοτε, πάσας τὰς ἑβδομάδας τοῦ ἔτους, δὲν ἐμαγεیره, ἀλλ' ἡ τροφή του συνίστατο ἐναλλάξ εἰς καφέν, κακάο ἢ τέιον μὲ παξιμάδιον. Ἐμαγεیره δὲ καὶ ἔτρωγεν λιτὸν φαγητὸν μόνον τὸ Σαββατοκύριακον, ὁπότε ἐνίστε εἶχε καὶ ἐπισκέπτας, ἰδίως ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν Μονὴν καὶ ὁ π. Ἰγνάτιος διὰ τὴν τέλεσιν Θείας Λειτουργίας. Ἀπὸ δὲ τῆς μοναχικῆς τοῦ ἀποταγῆς οὐδέποτε ἐκρεωφάγησεν.

Ἀλλὰ καὶ ἀργότερον, ἐπὶ ὅσον χρόνον ἐζήσαμεν καὶ ἡμεῖς πλησίον του, διεπιστώσαμεν ὅτι ἦτο πάντοτε ἐγκρατέστατος. Κατὰ δὲ τὰς ἡμέρας τῆς Δευτέρας, τῆς Τετάρτης καὶ τῆς Παρασκευῆς, καθὼς καὶ καθ' ὅλας τὰς νηστησίμους ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἔτρωγε μόνον μίαν φοράν, τὴν δὲ ἐσπέραν ἔτρωγε ἓνα ἢ ἐνίστε ἡμισυ φροῦτον μεθ' ὕδατος (καὶ αὐτὸ μόνον καὶ ἀποκλειστικῶς, διότι τοῦτο εἶχε ἐπιβάλλει εἰς αὐτὸν ὡς κανόνα ὁ Γέροντάς του). Ἐκτὸς τοῦ διατεταγμένου προγράμματος ὅχι μόνον δὲν ἐλάμβανεν ἄλλην τροφήν, ἀλλ' οὐδὲ ὕδωρ ἔπινε ποτέ!

Ἡ ποιότης τοῦ φαγητοῦ ἦτο εἰς ἐκεῖνον πάντοτε λιτὴ καὶ καλογηρικὴ, καθότι ἤρκετο «*τοῖς παροῦσιν*» (Πρβλ. Ἐβρ. 13, 5). Τὸ ἀνέλαιον φαγητὸν ἦτο πάντοτε κατὰ κυριολεξίαν τοιοῦτο. Τὰ λεγόμενα φυτικὰ ἔλαια καὶ τὸ ταχίνι ἦσαν δι' αὐτὸν «*ἄγνωστα*». Ὅπως εἶχον δὲ καλῶς διαπιστώσει, ὡς ἐπὶ μακρὸν βοηθός του εἰς τὸ μαγεیرهῖον, ἐπεδίωκεν ἐν ἐπιγνώσει τὰ φαγητὰ νὰ εἶναι ἀπλᾶ, ἀνεπιτήδευτα καὶ ὅχι ἰδιαιτέρως εὐγευστα. Ἡ τροφή τοῦ μοναχοῦ δι' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ πληροῖ τοὺς ὅρους τῆς χρείας καὶ ὅχι τῆς ἐπιθυμίας. Ἄν μάλιστα ἐπερίσσευε παλαιὸν φαγητόν, ἐνίστε δὲ καὶ παντελῶς ἡλλοιωμένον, τὸ ἔτρωγε πάντοτε ἀπαραιτήτως ἐκεῖνος.

Αὐστηρὸς μάλιστα εἰς τὴν τήρησιν τοῦ μοναχικοῦ προγράμματος, δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις νὰ εὐλογηθῇ ἡ Τράπεζα καὶ νὰ ἀρχίσωμεν νὰ τρώγωμεν, ἂν δὲν ἦτο

ἐπακριβῶς, εἰς τὸ λεπτόν, ἡ ὥρα τῆς Τραπέζης, ἀκόμη καὶ ἂν ἦσαν ἅπαντα τακτοποιημένα καὶ ἤμεθα παρόντες ἅπαντες ἐκεῖ.

Ὁ ὕπνος του ἦτο πάντοτε ὁμοίως μεμετρημένος καὶ ὀλιγοστός. Ἐξάλλου ἡ μικρὰ κλίνη του ἦτο κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου κεκαλυμμένη διὰ πλήθους πραγμάτων, εἰδῶν ῥαπτικῆς διὰ τὰ «μπαλώνη» τὰ τετριμμένα ἱμάτιά του, βιβλία κ.ἄ., οὕτως, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ὀλίγος ὕπνος του νὰ εἶναι ὄχι ἄνετος. Λέγει ὁ Ἀβ. Ἰσαάκ: «*πρῶτον πάντων τῶν παθῶν εἶναι ἡ φιλαυτία, καὶ πρώτη πασῶν τῶν ἀρετῶν ὑπάρχει ἡ καταφρόνησις τῆς ἀναπαύσεως τοῦ σώματος*» (Λόγος ΟΑ', *Περὶ ἐκείνων, διὰ τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀλλοίωσιν τῶν κρυπτῶν νοημάτων*, σ. 343). Ἐν παντὶ πράγματι ἐπεδίωκεν ὁ αὐοίδιμος τὴν στένωσιν καὶ τὴν ἀποφυγὴν πάσης ἀνέσεως· καὶ τοῦτο, διότι ἐγνώριζεν ὅτι «*ἡ ἀνάπαυσις τοῦ σώματος καὶ ἡ ἀργία εἶναι ἀπώλεια τῆς ψυχῆς, καὶ περισσότερο ἀπὸ τοὺς δαίμονας δύναται νὰ βλάψωσί τινα*» (Ἀβ. Ἰσαάκ, Λόγος ΟΓ', *Περιέχων συμβουλὰς πλήρεις ὠφελείας*, σ. 360).

Ἡ περιεκτικὴ ἀρετὴ τῆς φιλοπονίας, ἡ ὁποία ἐκρρίζώνει τὸ πάθος τῆς φιλαυτίας, ἦτο διαρκὲς αὐτοῦ σύντροφος. Ἐπισημαίνει σχετικῶς ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «*πάντα τὸν βίον ἐναγώνιον ἡμῖν εἶναι δεῖ καὶ ἐπίπονον, εἴ γε μέλλοιμεν τῆς ἀναπαύσεως τῆς αἰωνίου καὶ τῶν μυρίων ἀπολαύσασθαι ἀγαθῶν*» (Πρὸς Σταγείριον, Λόγος Β', PG 47, 453). Καὶ πάλιν: «*Μὴ τοίνυν μετὰ ἀνέσεως προσδοκάτω τις τὸν οὐρανὸν ὄψεσθαι· οὐ γὰρ ἔνι. Μηδεὶς μετὰ τρυφῆς ἐλπίζετω τὴν στενὴν ὁδεύειν ὁδόν· οὐ γὰρ δυνατόν. Μηδεὶς τὴν εὐρύχωρον βαδίζων, τὴν ζωὴν ἐλπίζετω...*» (Ὑπόμνημα Εἰς τὴν Α' Πρὸς Θεσσαλονικεῖς, Ὁμιλία Θ', PG 62, 453). Ὁ δὲ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σῦρος παρατηρεῖ: «*Ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ σταυρὸς καθημερινός ἐστιν. Οὐδεὶς γὰρ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνῆλθε μετὰ ἀνέσεως*» (Λόγος Δ', *Περὶ τοῦ πόθου τοῦ κόσμου*, σ. 22).

Ὁ π. Παχώμιος ἦτο πάντοτε ἀεικίνητος, εἰς διαφόρους διακονίας τῆς Μονῆς ἀπησχολημένος, ἀκόμη δὲ καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας ἐξηκολούθει νὰ λέγῃ τὴν εὐχήν, συμφώνως πρὸς τὴν Πατερικὴν ἐπιταγήν: «*σῶμα ἔργασαι, ἵνα τραφήῃς, ψυχὴν δὲ νῆφε, ἵνα κληρονομήσῃς*». Ἐπίσης «*δὲν ἔδενε τὸν νοῦν του μετὰ τὰς ἐργασίας αὐτάς*», ἀφοῦ ὅλαι αὐταὶ ἦσαν δι' αὐτὸν πάρεργον. Στρέφων οὗτος διηνεκῶς τὸν νοῦν εἰς τόν, «*δι' ὃν ἐξῆλθε*», σκοπὸν (Πρβλ. Ἀποφθέγματα Πατέρων, Ἀβ. Ἀρσενίου, μ', PG 65, 105 C) εἶχεν ὡς κύριον ἔργον του τὴν προσευχὴν (Πρβλ. Ἀποφθέγματα Πατέρων, Ἀβ. Θεοδώρου τῆς Φέρμης, ι', PG 65, 189 B: «*Ὅταν ἤμην εἰς τὴν Σκήτην, τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἦν τὸ ἔργον ἡμῶν, τὸ δὲ ἐργόχειρον ὡς πάρεργον εἶχομεν*»).

Ἐξετέλει πάντοτε μετ' ἀκριβείας τὸν κύκλον ὅλων τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου, εἴτε μόνος, εἴτε μετ' ἄλλους. Ὅσάκις δὲ τὸ Μηναῖον προέβλεπε Μικρὸν Ἑσπερινόν, καθὼς καὶ κατὰ πᾶν Σάββατον ἑσπέρας, ἀνελλιπῶς ἐτελεῖτο ἡ προβλεπομένη Ἀγρυπνία, ἂν εὐρίσκετο εἰς τὴν Μονὴν ἔστω καὶ ἓνας ἀκόμη. Ὅταν δὲ ἦτο ἐντελῶς μόνος, ἀνεγίνωσκε κανονικῶς τὴν Ἀκολουθίαν. Εἰς τὸν Ναὸν πάντοτε προσήρχετο πρῶτος καὶ ἀνεχώρει τελευταῖος. Ἀκόμη καὶ ὅταν ὑπῆρχον πλέον νέοι Ἀδελφοί, ἐκεῖνος πάντοτε εὐρίσκετο ἐκεῖ πολὺ ἐνωρίτερον, ἀνάπτων τὰς κανδήλας, κατὰ δὲ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας καὶ τὴν ξυλόσομπαν τοῦ Ναοῦ.

Φιλακόλουθος εἰς ἄκρον, εὐλαβέστατος καὶ φιλάγιος, δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις νὰ εἶχε ἡ Μονὴ κάποιαν «φυλλάδα» μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Ἀγίου τινός, ἀκόμη καὶ ὄχι πολὺ γνωστῶν Ἀγίων, καὶ νὰ μὴ τὴν ἐχρησιμοποίει εἰς τὴν Ἀκολουθίαν, καὶ μάλιστα πάντοτε πλήρη! Τοῦτο δὲ συνέβαινε ἐνίοτε καὶ ἐπὶ πολλὰς συνεχεῖς ἡμέρας, καθὼς ἡ

Μονή διέθετε πλῆθος τοιούτων Ἀκολουθιῶν. Ἡ πηγαία αὐτοῦ ἀγάπη καὶ τιμὴ πρὸς τοὺς Ἁγίους ἦτο χαρακτηριστική. Ὅντως ἴσχυε εἰς ἐκεῖνον, τὸ «*ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεὸς*» (Ψαλμ. 138,17). Ἐξάλλου, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῆς τεραστίας μνήμης, ἦν Χάριτι Θεοῦ διέθετε, ἐγνώριζεν ἀπὸ στήθους πλῆθος ψαλμῶν, ὕμνων, τροπαρίων καὶ εὐχῶν.

Ἐκαλλιέργει ἰδιαίτερος τὴν νηπτικὴν ἐργασίαν, τὴν ἀδιάλειπτον προσευχὴν καὶ τὴν παντοτινὴν προσοχὴν, τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὸ καρδιακὸν πένθος. Ἄλλωστε «*καὶ τί εἶναι ἡ μελέτη τοῦ μοναχοῦ ἐντὸς τοῦ κελλίου αὐτοῦ, παρὰ κλαυθμός;*» (Ἀβ. Ἰσαάκ, *Λόγος ΠΕ'*, σ. 421). «Διότι ἡ ἐργασία αὐτοῦ εἶναι τὸ πένθος..., καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι πενθοῦντες ἀπεδήμησαν ἐκ τῆς παρουσίας ζωῆς..., ἀφοῦ ἡ παρηγορία τοῦ μοναχοῦ γεννᾶται ἐκ τοῦ κλαυθμοῦ καὶ τῶν δακρύων..., διότι ἐκ τοῦ πένθους ἔρχεται τις εἰς τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς» (Βλ. *αὐτόθι*, σσ. 421-422).

Παραλλήλως ἡγάπα ὑπερβαλλόντως τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατερικῶν βιβλίων, καὶ ἐνετρύφα συνεχῶς εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν. Γράφει σχετικῶς ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ: «*τίμησον τὴν ἀγρυπνίαν μετὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἐργασίας, ἵνα εὖρῃς παρηγορίαν εἰς τὴν ψυχὴν σου. Ἐπίμεινον μετὰ ἡσυχίας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἵνα ὁδηγηθῇ ὁ νοῦς σου εἰς τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ*» (*Λόγος ΚΓ'*, *Περὶ ἀγάπης Θεοῦ*, σ. 113). Φιλομαθὴς ὁ ἴδιος ἐκ φύσεως, μελετηρὸς εἰς ἅκρον, ἀλλὰ καὶ βοηθούμενος, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, ὑπὸ τῆς τεραστίας αὐτοῦ μνήμης, ἦτο ταμεῖον γνώσεως πνευματικῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ λόγος του, ὅταν ἀπαιτεῖτο, ἦτο διδακτικώτατος, ἀγιογραφικός, τεκμηριωμένος μὲ Πατερικὰς μαρτυρίας, μὲ γεγονότα ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τῶν Βίων τῶν Ἁγίων, καὶ μὲ ὑμνογραφικὰ ἀποσπάσματα, ἀλλὰ καὶ πλήρης θαυμαστῶν ἐμπειριῶν καὶ ἐπεμβάσεων τῆς Θείας Χάριτος. Συνήθως ὅμως ὁ λόγος του ἦτο ἀπλοῦς καὶ βιωματικός. Ἐνίοτε μάλιστα ἐσιώπα, ψελλίζων ὀλίγας μόνον λέξεις, ἰδίως ὅτε εὐρίσκετο ἐνώπιον εἴτε πνευματικῶς ἀνωτέρων του, εἴτε «σοφῶν καὶ συνετῶν» τοῦ αἰῶνος τούτου ἀνθρώπων. Ὅπως ὑπογραμμίζει ἄλλωστε καὶ ὁ σοφὸς Παροιμιαστής, «*στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν, γλῶσσα δὲ ἀδίκου ἐξολεῖται· χεῖλη ἀνδρῶν δικαίων ἀποστάζει χάριτας, στόμα δὲ ἀσεβῶν ἀποστρέφεται*» (*Παροιμ. 10,31-32*).

Ὅλως ἰδιαίτερος ἡγάπα καὶ τὰ βιβλία τοῦ λίαν ἀγαπητοῦ εἰς αὐτὸν κ. Πέτρου Μπότση, ἰδίως τὰ ἀναφερόμενα εἰς τοὺς Ῥώσους Ὅσιους Γέροντας (κυρίως τῆς Ὀπτινα), ὡς γνησίους φορεῖς τῆς πατερικῆς παραδόσεως τοῦ ἡσυχασμοῦ, καθὼς καὶ ἐν γένει πάντα τὰ περὶ τῶν συγχρόνων Ὀσίων Γερόντων καὶ Γεροντισσῶν ἐκδοθέντα βιβλία. Πολλοὺς ἄλλωστε ἐκ τῶν συγχρόνων Ὀσιακῶν μορφῶν καὶ ὁ ἴδιος ἐγνώρισε καὶ συνανεστράφη, ζητῶν πνευματικὴν συμβουλὴν καὶ καθοδήγησιν· διότι ἐγνώριζε καλῶς ὁ ἀοίδιμος ὅτι «*οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν, ὥσπερ φύλλα· σωτηρία δὲ ὑπάρχει ἐν πολλῇ βουλῇ*» (*Παροιμ. 11,14*) καὶ ὅτι «*ἀνὴρ ἀσύμβουλος καθ' ἑαυτοῦ πολέμιος*» (Βλ. Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου τῶν Ξανθοπούλων, *Μέθοδος καὶ κανὼν ἀκριβής*, κεφ. ιε', Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, ἔκδ. Ἀστὴρ 1991, τ. Δ', σ. 210). Ἐπορεύετο κατὰ τὰς ὁδηγίας αὐτῶν καὶ ἐθεώρει τὰς περὶ αὐτῶν ἐπιμεμελημένας ἐκδόσεις ὡς λίαν ὠφελίμους πρὸς πνευματικὴν τροφοδοσίαν τῶν πιστῶν καὶ μαρτυρούσας τρανῶς καὶ προδήλως ὅτι «*Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας*» (*Ἐβρ. 13,8*).

Ὡς γνήσιος μαθητής τοῦ Δημητρίου Παναγοπούλου εἶχε πόθον ἀσίγαστον διὰ τὴν συχνὴν Θεῖαν Μετάληψιν. Ὡστόσον, λόγῳ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐπὶ ἔτη σπανιώτατα ἐτελεῖτο Θεία Λειτουργία εἰς τὴν Μονήν, τοῦτο δὲν ἦτο ἐφικτόν. Ὅσάκις ὁμως ὑπῆρχε ἡ δυνατότης τελέσεως αὐτῆς, πάντοτε προσήρχετο μετὰ τῆς προσηκούσης προετοιμασίας εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον, μετ' εὐλαβείας πολλῆς, «χαίρων τε καὶ τρέμων ἅμα». Ἠγωνίζετο δέ, ὅπως διατηρήσῃ τὴν Χάριν, ἣν ἐλάμβανε διὰ τῆς Θείας Μεταλήψεως, καθὼς, ὡς ἔλεγε καὶ ὁ μακαριστὸς Γέρων Χαράλαμπος ὁ Διονυσιάτης, μεγαλυτέραν σημασίαν δὲν ἔχει ἐν τέλει τόσον ἡ συχνότης τῆς Θείας Μεταλήψεως, ὅσον ἡ ἀξία προσέλευσις εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον καὶ ἡ διατήρησις τῆς Θείας Χάριτος.

Γράφει ὁ Ὁσιος Ἡλίας ὁ Ἐκδικος: «*Οἶκος μὲν ψυχῆς ἡ ὑπομονή, περικρατεῖται γὰρ ἐν αὐτῇ· χρῆμα δὲ ἡ ταπείνωσις, τρέφεται γὰρ δι' αὐτῆς*» (Ἡλία Πρεσβυτέρου καὶ Ἐκδίκου, *Ἀνθολόγιον γνωμικὸν φιλοσόφων σπουδαίων*, ξβ', Φιλοκαλία, τ. Β', ἐκδ. Ἀστήρ 1984, σ. 294). Ὁ μακαριστὸς π. Παχώμιος ἔζησε ἐπὶ 62 ἔτη εἰς τὴν Μονήν τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ ἐν ὑπομονῇ μεγίστῃ καὶ πνευματικῇ ἐπιγνώσει, καλλιεργῶν τὸν ἀγρὸν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς μετ' ἐπιμελείας συντόνου.

Ἡ ὑπακοή τοῦ ἦτο ἀξιοθαύμαστος, ὡς καλῶς γνωρίζομεν καὶ βεβαιοῦται ἐκ γεγονότων, ἅτινα παραλείπομεν, διὰ νὰ μὴ μηκύνωμεν ἔτι μᾶλλον τὸν λόγον. Αὕτη ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ προαγωγῆς. Ἄλλωστε «*οἱ ἐν ἀπλότῃ ὑποτασσόμενοι ἐν Κυρίῳ καλὸν δρόμον περαιοῦνται*» (Κλῆμαξ, Λόγος Δ' 17, PG 88, 681 B). Γράφει ὁ Ὁσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης: «*ἐξ ὑπακοῆς ταπείνωσις..., ἐκ ταπεινώσεως διάκρισις..., ἐκ διακρίσεως διόρασις, ἐκ δὲ ταύτης προόρασις*» (Κλῆμαξ, Λόγος Δ' 82, PG 88, 717 B). Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀληθοῦς μετανοίας, τῆς αὐτομενῆς, τοῦ πένθους καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης λίαν συντόμως παρήγαγον πνευματικὸν καρπὸν. «*Συντρίβεται μὲν γὰρ ψυχὴ καὶ λεπτύνεται διὰ μετανοίας ἐναργοῦς. Ἐνοῦται δὲ πως, καί, ἴν' οὕτως εἴπω, συμφύρεται Θεῷ δι' ὕδατος πένθους ἀψευδοῦς, ἐξ οὗ καὶ ἐξάσασα πῶρ Κυρίου ἀρτοποιεῖται καὶ στερεοῦται ἡ μακαρία ταπείνωσις, ἡ ἄζυμος καὶ ἄτυφος*» (Κλῆμαξ, Λόγος ΚΕ' 4, PG 88, 989 D).

Ὁ αἰοίδιμος Γέρων ἦτο ἄκρως ταπεινὸς καὶ ἀπλούστατος, πρᾶος καὶ ἀμνησίκακος, καλοκάγαθος καὶ πλήρης ἀγάπης καὶ συμπονοίας πρὸς τὸν πλησίον. Ἄλλωστε «*ὁ ἀγαπῶν τὸν Κύριον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προηγάπησεν. Απόδειξις γὰρ τοῦ προτέρου τὸ δεύτερον*» (Κλῆμαξ, Λόγος Λ' 8, PG 88, 1157 C). Ἦτο ἐπίσης ἀφιλάργυρος καὶ ἡγάπα τὴν πτωχείαν καὶ τὴν λιτότητα εἰς πάντα. Ἐν ἐπιγνώσει ἐπεζήτει «*εὐτέλειαν ἐν ἱματίῳ, ἐν ὑποδήματι*» (βλ. Ἀθ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, *Τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Μεγάλῃ Κατήχησις*. Βιβλίον δεύτερον ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς Αυτοκρατορικῆς Ἀρχαιογραφικῆς Ἐπιτροπῆς, Ἀγ. Πετρούπολις 1904, σ. 643, Κατ. 90, 9-14), ἀκολουθῶν τὰς περὶ τούτου προτροπὰς τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ὅστις ὑπογραμμίζει ὅτι καλλωπισμὸς τοῦ Μοναχοῦ εἶναι νὰ ἀναζητῇ τὸ ἀκαλλώπιστον (βλ. *Μεγ. Κατ.* 59, 18-19, ἐνθ' ἀν., σ. 420). Τὰ συνήθη ἐνδύματά του ἦσαν τετριμμένα καὶ πεπαλαιωμένα σφόδρα, «*χιλιοπαλωμένα καὶ ξεθωριασμένα*» ἔνεκα τοῦ ἡλίου καὶ τῆς παλαιότητος. Καὶ τοῦτο συνέβαινε, διότι ὅπως, «*ὅστις θέλει νὰ εὕρῃ τὸν πολῦτιμον μαργαρίτην, εἰσέρχεται γυμνὸς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὁ φρόνιμος μοναχὸς γυμνὸς καὶ ἀκτῆμων διέρχεται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἕως οὗ εὕρῃ εἰς ἑαυτὸν τὸν μαργαρίτην Ἰησοῦν Χριστόν, καί, ὅταν εὕρῃ Αὐτόν, δὲν ἀποκτᾷ μετ' Αὐτοῦ κανένα ἄλλο ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου*» (Αβ. Ἰσαάκ, Λόγος ΟΓ', ἐνθ' ἀν., σσ. 354-355).

Πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμως ἦτο πάντοτε λίαν φιλόξενος καὶ ἐλεήμων εἰς ἄκρον, καὶ διὰ παντὸς τρόπου, ὑλικοῦ τε καὶ πνευματικοῦ, εὐεργετῶν. Ἀπέστελλε χρήματα πρὸς ἐν φυλακαῖς ὄντας, ἀσθενοῦντας καὶ διαφόρους ἐν ἀνάγκαις εὐρισκομένους. Ἐπεμπε τρόφιμα, δοχεῖα μὲ ἔλαιον ἢ τυρόν· τὸν τελευταῖον μάλιστα παρεσκεύαζεν ὁ ἴδιος ἐπὶ ἔτη διὰ τοῦ γάλακτος τῶν αἰγοπροβάτων τῆς Μονῆς, τὰ ὅποια ἐφρόντιζεν ὡς ἐν ἐπιπλέον διακόνημα ἀνατεθειμένον ὑπὸ τοῦ Γέροντός του. Ὅλως δὲ ἰδιατέρως ἐστήριζε πτωχὰς γυναικείας Μονάς. «Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», ἔλεγεν ὁ π. Παχώμιος εἰς ἡμᾶς, «γράφει ὅτι ἡ μεγαλυτέρα ἐλεημοσύνη εἶναι νὰ βοηθῇ κανεὶς τὰ γυναικεία Μοναστήρια» (Βλ. Αγ. Νικοδήμου, *Ἑρμηνεία εἰς τὴν Α΄ Κορ.*, κεφ. Ζ΄, *Ἑρμηνεία εἰς τὰς ΙΔ΄ Ἐπιστολάς τοῦ Ἀπ. Παύλου*, τ. Α΄, Ἐνετίσιν 1819, σσ. 270-271, ὑποσημ. 2). Ἐπεξηγοῦσε δὲ τοῦτο εἰς ἡμᾶς ἐπαρκῶς καὶ πειστικώτατα ὁ αὐοίδιμος. Κάποτε, ἐνθυμοῦμαι, ὅταν ἐτηλεφώνησε εἰς γυναικείαν Μονὴν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ τοὺς μεταφέρωμεν δοχεῖα μὲ ἐλαιόλαδον, ἡ Γερόντισσα συγκινημένη ἐξέφρασε πλείστας ὅσας εὐχαριστίας, καθὼς ἔνεκα δεινῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Μονῆς των, αἱ Μοναχαὶ σχεδὸν δὲν εἶχον ἔλαιον οὔτε κἂν πρὸς βρῶσιν αὐτῶν! Συνίστα ὁμως εἰς τοὺς νέους τῇ ἡλικίᾳ μοναχοὺς νὰ μὴ ἐπισκέπτονται γυναικεῖα Μοναστήρια, θεωρῶν τοῦτο ἀπᾶδον καὶ πνευματικῶς ἐπικίνδυνον. Ἀκόμη καὶ εἰς πάμπολλα ἐκκλησιαστικά ἔντυπα (ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ) ἀπέστελλε ἀνελλιπῶς τὴν ἐτήσιον συνδρομήν, ἐνισχύων πάντοτε πᾶσαν ἀγαθὴν προσπάθειαν πνευματικῆς οἰκοδομῆς. «Ὅστις ἐλεεῖ τὸν πτωχόν, ἔχει τὸν Θεὸν φροντιστήν· καί, ὅστις πτωχεύει διὰ τὸν Θεόν, εὕρισκεται ἀκενώτους θησαυρούς. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει χρεῖαν τινὸς πράγματος· εὐχαριστεῖται ὁμως, ὅταν ἴδῃ τινὰ ὅτι ἀναπαύει τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ἥτις εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ τιμᾷ αὐτὴν διὰ τὴν ἀγάπην Αὐτοῦ», ὑπογραμμίζει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ (*Λόγος Ε΄, Περί τοῦ ἀπομακρύνεσθαι ἐκ τοῦ κόσμου*, σ. 30).

Πολὺ μεγαλυτέρα ἦτο ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ἐλεημοσύνη. Οὐδέποτε ὑπελόγισε κόπον ἢ ἀδυναμίαν σωματικὴν, προκειμένου νὰ ὑποδεχθῇ, οἰανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας, ἐπισκέπτην, ἀκόμη καὶ κατὰ τὰς ὑποτιθεμένας ὥρας, καθ' ἃς ἡ Μονὴ ἦτο «κλειστή». Πάντοτε πρόσχαρος καὶ εὐπροσήγορος, εὐγενὴς καὶ γλυκύτατος εἰς τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους, ὑπεδέχετο πάντας ἀδιακρίτως. Ἀφιέρωνε μάλιστα χρόνον πολύν, διὰ νὰ στηρίξῃ καὶ νὰ ἀνορθώσῃ κλονιζομένας καὶ βασανιζομένας ψυχάς, νὰ συμβουλευθῇ, νὰ νουθετήσῃ, νὰ παρηγορήσῃ, νὰ ἐνισχύσῃ εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα.

Τὸ αὐτὸ ἔπραττε καὶ δι' ἐπιστολῶν, ἀπαντῶν ἀπαραιτήτως πάντοτε εἰς ὅσας τοιαύτας ἐλάμβανε, καθὼς καὶ διὰ τηλεφώνου, ἀφότου πλέον ἐτοποθετήθη αὐτὸ εἰς τὴν Μονήν. Οἰανδήποτε ὥραν δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις ὁ π. Παχώμιος νὰ παραβλέψῃ ἄνθρωπόν τινα. Ἀκόμη καὶ τὴν ὥραν τῆς Τραπεζῆς, ἄφηνε τὸ φαγητόν του, διὰ νὰ ἀνοίξῃ ὁ ἴδιος τὴν Πύλιν τῆς Μονῆς εἰς τινα προσκυνητήν, ὁ ὅποιος ἤρχετο ἐκτὸς τῶν ὥρῶν ἐπισκέψεως ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσχοληθῇ μαζί του, ἢ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ τηλέφωνον, διότι προφανῶς κάποιος εἶχεν ἀνάγκην λόγου τινὸς συμβουλευτικοῦ, παρηγορητικοῦ ἢ προσευχῆς. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ κατὰ τὴν νύκτα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κάποιος γνωστός μας, εὕρισκόμενος τότε εἰς δύσκολον ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως περίοδον τῆς ζωῆς του, ἐτηλεφώνει ἐνίοτε κατὰ τὰς μεταμεσονυκτίους ὥρας, ὀλίγον πρὸ τῆς Ἀκολουθίας, διὰ νὰ ἀκούσῃ ἓνα ἐπιστηρικτικὸν λόγον ἀπὸ τὸν Γέροντα καὶ νὰ ἀναπαυθῇ ἡ ψυχὴ του. Μάλιστα ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἐξεμυστηρεῦθη εἰς ἐμέ,

ὅτι, καὶ μόνον ἡ ἀπάντησις κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ Γέροντος Παχωμίου, μὲ τὴν ἀγάπην καὶ ἐκεῖνον τὸν γλυκύτατον λόγον του, εὐθὺς ἀμέσως ἐδίωκε ὅλον τὸ ψυχικὸν βάρος αὐτοῦ, καὶ ἀνεπαύετο. Δὲν νομίζομεν ὅτι ὑπάρχει ἄνθρωπος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ αἰοίδιμος Γέρον νὰ εἶπε ποτὲ «δὲν μπορῶ τώρα νὰ σὲ δῶ, ἢ δὲν μπορῶ τώρα νὰ ἀκούσω τὸ πρόβλημά σου κ.ἄ.».

Ἐλεγεν ὁ Ὁσιος Ἰάκωβος ὁ Τσαλίκης πρὸς τοὺς μαθητάς του: *«ὁ κόσμος οὔτε νὰ φάει ζητάει, οὔτε νὰ πιεῖ, ζητάει τὴν ἀγάπην μας. Ἄν μπορούμε αὐτὸ νὰ τὸ κάνουμε, θὰ ἐπιτύχουμε στὴ ζωὴ μας ὡς Μοναχοί»*. Οὕτως ἐπακριβῶς ἐπολιτεύετο καὶ ὁ π. Παχώμιος, ἀκολουθῶν τὰς ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς τοῦ Ὁσίου Ἰακώβου, ὃν ἰδιαίτερος ἠὺλαβεῖτο. Εἰς τὸν π. Παχώμιον ἴσχυεν ὁ λόγος τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ: *«ὅστις μετὰ τῆς ἐνθυμήσεως τοῦ Θεοῦ τιμᾷ πάντα ἄνθρωπον, εὕρισκει βοήθειαν ἐκ παντὸς ἀνθρώπου διὰ τοῦ νεύματος τοῦ Θεοῦ. Ὅστις ἀπολογεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀδικουμένου, εὕρισκει τὸν Θεὸν ὑπερμαχοῦντα δι' αὐτόν. Ὅστις βοηθεῖ τὸν πλησίον αὐτοῦ, λαμβάνει τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ..., ὅστις θεραπεύει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κρυπτῶς, ποιεῖ φανεράν τὴν δύναμιν τῆς ἑαυτοῦ ἀγάπης»* (Λόγος ΟΓ', ἐνθ' ἄν., σσ. 351-352).

Ὁμοίως ἐνήργει ὁ αἰοίδιμος, ὅτε καὶ ὅπου ἐκαλεῖτο, διὰ νὰ μεταβῇ μὲ τὴν ἀγίαν Κάραν τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ πρὸς εὐλογίαν, ἀγιασμὸν καὶ ἐπιστηριγμὸν τῶν πιστῶν. Τότε, ὅπου μετέβαινε, ἐγένετο συνήθως κοσμοσυρροὴ πιστῶν πρὸς προσκύνησιν τοῦ Ὁσίου, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ λάβουν τὴν εὐχὴν τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Παχωμίου, τοῦ ὁποῖου τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ὁσιον Αὐτοῦ Σεραφεῖμ παρρησίαν εἶχον ἀντιληφθῇ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν. Ἐπεβεβαιούτο δὲ αὕτη ἐκ πλήθους γεγονότων καὶ θαυμαστῶν ἐπεμβάσεων τῆς Θείας Χάριτος, ἰάσεως ἀσθενούντων, θεραπείας δαιμονιζομένων, ἐπιλύσεως σοβαρωτάτων προβλημάτων, προσωπικῶν, οἰκογενειακῶν κ.ἄ. *«Καθὼς τὸ ἔλαιον, τρέφει τὸ φῶς τοῦ λύχνου, οὕτω καὶ ἡ ἐλεημοσύνη τρέφει τὴν γνῶσιν τῆς ψυχῆς. Ἡ κλεῖς τῆς καρδίας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν θείων Χαρισμάτων δίδεται διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον, καί, καθ' ὅσον ἡ καρδία ἀπαλλάττεται ἐκ τοῦ δεσμοῦ τοῦ σώματος, κατὰ τοσοῦτον ἀνοίγεται εἰς αὐτὴν ἡ θύρα τῆς γνώσεως»* τοῦ Θεοῦ (Ἀβ. Ἰσαάκ, Λόγος ΟΓ', ἐνθ' ἄν., σ. 358).

Εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ Ὁσιος Σεραφεῖμ ὁ ἐν Δομβῶ, ὁ Κτίτωρ τῆς Μονῆς, εἶναι λίαν θαυματουργός. Δι' ἐκεῖνον ἰσχύει αὐτό, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν ὁ Ὁσιος Ἰάκωβος ὁ ἐν Εὐβοίᾳ (1920-21/11/1991) περὶ τοῦ Ὁσίου Δαυὶδ τοῦ Γέροντος (π. 1490-1/11/1589 ἢ 1601), ὅτι δηλαδὴ «δὲν ἐπαρκεῖ τὸ μελάνι καὶ τὸ χαρτί, γιὰ νὰ καταγράψῃς ὅλα τὰ θαύματα τοῦ Ὁσίου!». Τοῦτο ἰσχύει ἀκριβῶς καὶ περὶ τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ, καὶ ἐπιμαρτυροῦμεν τοῦτο μετὰ λόγου γνώσεως, ἐξ ὧν ἐωράκαμεν, ἠκούσαμεν καὶ ἐβιώσαμεν κατὰ τοὺς ὀλίγους ἐκεῖνους χρόνους τῆς παραμονῆς τῆς ἐλαχιστότητος ἡμῶν μετὰ τοῦ π. Παχωμίου εἰς τὴν Μονήν.

Ἡ παρουσία τοῦ Ὁσίου εἶναι ἐκδηλὸς καὶ ζῶσα εἰς τὸ Μοναστήριόν του. Ἀλλὰ ὅλως ἰδιαίτερος τοῦτο ἴσχυε διὰ τὸν π. Παχώμιον. Πολλὰ δὲ καὶ θαυμαστὰ ὑπῆρξαν αἱ ἐπεμβάσεις τοῦ Ὁσίου, διὰ νὰ διαφυλάξῃ ἀβλαβῇ τὸν πιστὸν του θεράποντα ἐκ ποικίλων πειρασμῶν.

Ἐπισφράγισις τούτων ἦτο τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ὁσιος ἀπεκάλεσε τὸν π. Παχώμιον «ἄνθρωπόν του!». Ἦτο χειμῶν, κατὰ τὰ δύσκολα ἐκεῖνα ἔτη τῆς ἐρημικῆς μονώσεως. Ὁ π. Παχώμιος ἠσθένησε βαρύντατα ὑπὸ σοβαρᾶς γρίπης, ἣτις ἔβαινε ἐπὶ τὰ χεῖρω. Ἡ Μονὴ ἦτο ἀποκλεισμένη ἐπὶ μακρὸν ἔνεκα σφοδρᾶς χιονοπτώσεως,

συνήθους κατ' ἔτος τότε ἐκεῖ. Κατέπεσε λοιπὸν ἐν τέλει εἰς τὴν κλίνην, μὴ ἔχων πλέον δυνάμεις, οὔτε νὰ φάγῃ, οὔτε κἂν νὰ τροφοδοτῇ ἔτι διὰ ξύλων τὴν σόμπαν. Τρέμων ὡς ἰχθὺς ἐκ τοῦ δριμυτάτου ψύχους καὶ ἐκ τοῦ ρίγους τοῦ πυρετοῦ καὶ παντελῶς ἀδύναμος ὢν, ὠδηγεῖτο εἰς βέβαιον θάνατον ἐκ τοῦ ἀπολύτου ἐκείνου ψύχους.

Τότε ἀκριβῶς ἐμφανίζεται ὁ Ὅσιος Σεραφεῖμ εἰς τὸν μακαριστὸν Μενέλαον Ζαρογιάννην, εἰς τὸ Κυριάκιον Βοιωτίας, καὶ τοῦ λέγει: «Μενέλαε, ἐσὺ ἐδῶ καλὰ ἔχεις τὴν ζέστη σου καὶ τὸ φαγητό σου, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπός μου ἐκεῖ κάτω στὴν Μονὴ πεθαίνει. Πήγαινε γρήγορα!».

Ὑπακούων εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ὁσίου ὁ ἀγαθώτατος παπποῦς Μενέλαος κατῆλθε μετὰ πολλῶν κόπων καὶ βασάνων ἐκ Κυριακίου εἰς τὴν Μονήν, βαδίζων ἐν μέσῳ χιόνος πολλῆς. Ἡ πύλη ἦτο κλειστή. Ὁ ἴδιος ὁμως, ὡς ἄνθρωπος τῆς Μονῆς ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας, ἐγνώριζε πῶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κελλίον τοῦ π. Παχωμίου. Τὸν ἀντίκρισεν ἐκεῖ νὰ σπαρταρᾷ ἐκ τοῦ ρίγους, τὸ δὲ κελλίον αὐτοῦ εὐρίσκετο εἰς θερμοκρασίαν ψυγείου. Ἐφρόντισε ἀμέσως τὴν ξυλόσομπαν, ἐμαγείρευσεν καὶ ἐφρόντισεν αὐτόν. Ἐμεινε μάλιστα ἐκεῖ, ὅσον ἦτο ἀναγκαῖον, ἕως ὅτου ἐκεῖνος ἀναρρώσῃ. Νομίζομεν δὲ ὅτι γίνεται εὐκόλως ἀντιληπτὸν, ὅποιαν ἔκτοτε ὑποχρέωσιν ἡσθάνετο ὁ βαρέως ἀσθενὴς Μοναχὸς πρὸς τὸν παπποῦν Μενέλαον, ἀλλὰ καὶ ὅποιαν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Ὅσιον.

Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὅσιος τὸν ἀπεκάλεσε «ἰδικόν του ἄνθρωπον», ὥθησεν αὐτὸν εἰς ἔτι μᾶλλον πρὸς ἐκεῖνον ἀφοσίωσιν καὶ ἐμπιστοσύνην. Εἶχεν ἐναποθέσει τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, μετὰ Θεόν, εἰς τὴν γλυκυτάτην Παναγίαν μας, «τὴν Μανούλα μας», ὡς ἀπεκάλει Αὐτήν, καὶ εἰς τὸν Ὅσιον Σεραφεῖμ. Καὶ ἀσφαλῶς οὐδόλως διεψεύσθη τῶν προσδοκιῶν του, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ πλείστων ὧν γεγονότων: ὅπως π.χ., ὅταν ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ὁσίου νὰ τὸν καλῇ καὶ νὰ τὸν προφυλάσῃ ἐκ βεβαίας ἠλεκτροπληξίας, ἢ ὅταν, ἄνευ λογικῆς αἰτίας, ἐν «ξύλον» διέφυγεν ἐκ τοῦ ζεμπιλίου, δι' οὗ μετέφερε ξύλα εἰς τὸ Κελλίον του, καί, ὅταν ἐκεῖνος ἔσκυπεν ἔκπληκτος, διὰ νὰ τὸ μαζεύσῃ, ἐκεῖ εἰς τὴν σκάλαν, κάτωθεν τοῦ βράχου τοῦ Ὁσίου, διεπίστωσεν ὅτι ἦτο παγωμένος ὄφιν δηλητηριώδης, παγωμένος, ὅστις, ἀσφαλῶς ἀργότερον, πλησίον τῆς σόμπας, ὅπου θὰ ἐτοποθετεῖτο τὸ ζεμπίλιον, θὰ ἐθερμαίνετο, καὶ ἡ ἐξέλιξις θὰ ἦτο, ὡς εἰκός, ἐπικίνδυνος ἢ καὶ μοιραία.

Πάμπολλα εἶναι τὰ τοιαῦτα γεγονότα, τὰ ἀποδεικνύοντα ὅχι μόνον τὴν κατάδηλον παρουσίαν τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ ἐν τῇ Μονῇ του, ὧν καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς ἐγεγόναμεν αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι μάρτυρες, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλως ἰδιαίτεραν προσωπικὴν σχέσιν τοῦ π. Παχωμίου μετ' Αὐτοῦ. Αὕτη θεωροῦμεν ὅτι ἦτο καὶ τὸ ἰδιαίτερον γνώρισμα τοῦ π. Παχωμίου, ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ μακαριστοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρός, ὁσίου Γέροντος Νεκταρίου Βιτάλη (1930-8/2/2018) πρὸς τὸν Ἅγιον Νεκτάριον, ἀλλὰ ἔτι μᾶλλον καὶ ἐπακριβῶς πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ Ὁσίου Ἰακώβου τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ μετὰ τοῦ Ὁσίου Δαυΐδ τοῦ Γέροντος.

Ἐχων πίστιν ὁλοκληρωτικὴν καὶ παιδικὴν ἀπλότητα καρδίας, ὁ π. Παχώμιος ἔζη διαρκῶς ὡς τέκνον γνήσιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὅπου τὸ θαῦμα εἶναι γεγονός καθημερινόν. «*Μηδεὶς ἐν τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ ὑπὲρ φύσιν τινὰ ἀκούων ἢ ὁρῶν, ἐξ ἀγνοσίας εἰς ἀπιστίαν περιπέσῃ. Ὅπου γὰρ ἐνδημήσῃ ὁ ὑπὲρ φύσιν Θεός, ὑπὲρ φύσιν λοιπὸν τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων γίνονται*» (Κλῆμαξ, Λόγος ΚΣΤ' α3, PG 88, 1013 B).

Αλλά, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ μακαριστὸς Γέρων Θεόκλητος ὁ Διονυσιάτης, «οἱ Ἅγιοι ἔκαναν μεγαλύτερον ἀγῶνα, διὰ νὰ κρύψουν τὴν ἀρετὴν τους, παρὰ διὰ νὰ ἀποκτήσουν αὐτήν». Οὕτω πῶς καὶ ὁ π. Παχώμιος, ἀκολουθῶν τὸ Πατερικὸν λόγιον τοῦ Γερωντικοῦ «*ἢ φεύγων φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἔμπαιζον τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους, μωρὸν σεαυτὸν εἰς τὰ πολλὰ ποιῶν*» (Βλ. Ἀποφθέγματα Πατέρων, Ἀβ. Ὡρ, ΙΔ', *PG 65, 440 C*), ἐφήρμοξε πολλάκις τρόπους διὰ Χριστὸν σαλότητος, διὰ νὰ «θολῶνῃ τὰ νερά» καὶ νὰ «χαλάῃ τὸν λογισμὸν» πολλῶν, ὥστε νὰ μὴ θεωροῦν αὐτὸν ὡς ἅγιον. Καὶ ὄντως ἐπετύγχανεν αὐτὸ τεχνηέντως, ἐκμεταλλευόμενος καὶ τινὰ αὐτοῦ ἐλαττώματα, φυσικά τε καὶ ἐπίκτητα ἐκ τῶν δυσκόλων παιδικῶν ἐτῶν καὶ τῆς πολυχρονίου μονώσεως. Ἐλεγε σύγχρονος Ὁσιος Ἀγιορείτης Γέρων ὅτι «ὁ Θεὸς ἀφήνει πολλάκις κάποια ἐλαττώματα, ἀσφαλῶς μὴ θέτοντα εἰς κίνδυνον τὴν ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν, εἰς τοὺς ἀγίους Αὐτοῦ, τοὺς εἰσέτι ἐν τῷ σταδίῳ τῆς παρούσης ζωῆς ἀγωνιζομένους, διὰ νὰ ταπεινῶνται». Πολλοὺς λοιπὸν ἐξεγέλασεν ὁ αἰίδιμος, ὥστε νὰ τὸν θεωροῦν ὡς «τρελόν», ὡς ψυχικῶς ἀσθενοῦντα, ὡς ἀνόητον ἢ, τὸ ἐλάχιστον, ὡς ἄνθρωπον «μυστήριον». Ὡστόσον τὰ πολλαπλᾶ αὐτοῦ πνευματικὰ χαρίσματα, ὅπως τὸ διορατικὸν αὐτοῦ, ἡ παρρησία τῆς προσευχῆς του κ.ἄ., τῶν ὁποίων ὁ ἴδιος ὁ γράφων εἶναι ἄμεσος γνώστης, ὡς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀδελφοί, κατεδείκνυν τὸν μακάριον ὡς «πιστὸν θεράποντα καὶ φίλον Χριστοῦ γνήσιον καὶ κληρονόμον τῆς Βασιλείας Αὐτοῦ». Δέν εἶναι ὅμως ἐν προκειμένῳ χρόνος κατάλληλος πρὸς κατάθεσιν τοιούτων μαρτυριῶν καὶ γεγονότων, ἅτινα καλῶς ἐπιστάμεθα. Εἰς ἐκεῖνον τὸν μακάριον ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου: «*ἐξευτέλισον σεαυτὸν, καὶ θέλεις ἶδει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ εἰς σεαυτὸν, διότι, ὅπου πλημυρεῖ ἡ ταπείνωσις, ἐκεῖ ἀκμάζει καὶ ἀνθεῖ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ἀγωνίζῃσαι νὰ καταφρονηθῇς ἀναφανδὸν ὑφ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων, θέλει σὲ κάμει ὁ Θεὸς νὰ δοξασθῇς. Ἐὰν δὲ ἔχῃς ταπείνωσιν εἰς τὴν καρδίαν σου, εἰς τὴν καρδίαν σου σοὶ δείκνυσιν ὁ Θεὸς τὴν δόξαν Αὐτοῦ..., Σπούδασον νὰ καταφρονηθῇς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως χορτασθῇς ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ... ὅστις ζητεῖ τὴν τιμὴν, φεύγει ἐξ αὐτοῦ ἡ τιμὴ· καί, ὅστις φεύγει τὴν τιμὴν, ἡ τιμὴ ἀκολουθεῖ αὐτόν, καὶ γίνεται κῆρυξ τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους*» (Ἀβ. Ἰσαάκ, *Λόγος Ε'*, *Περὶ τοῦ ἀπομακρύνεσθαι ἐκ τοῦ κόσμου*, σ. 37).

Τοιοιτοτρόπως ἐπολιτεύθη διὰ βίου ὁ αἰίδιμος, «ὡς πιστὸς καὶ φρόνιμος μοναχός, ὃς τὴν θερμὴν τὴν ἑαυτοῦ ἐφύλαξεν ἄσβεστον, καὶ μέχρι τῆς αὐτοῦ ἐξόδου καθ' ἡμέραν προστιθεὶς πῦρ πυρὶ καὶ θερμὴν θερμὴ καὶ σπουδὴν σπουδῇ καὶ πόθον πόθῳ οὐκ ἐπαύσατο» (Κλῆμαξ, *Λόγος Α' 30, PG 88, 644 A*). Ἐφθασεν ὅμως καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ κοινοῦ τοῖς πᾶσι χρέους.

Ἀφοῦ ὑπέμεινεν ἐν καρτερίᾳ τὰ τοῦ γήρατος ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματα, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, διῆλθε καὶ τὴν ἀκροτελεύτιον αὐτοῦ δοκιμασίαν. Τὴν Τρίτην 9^{ην} Ἰουνίου τοῦ τρέχοντος ἔτους εἰσῆχθη εἰς τὸ Γενικὸν Νοσοκομεῖον Λεβαδείας ἔνεκα κατάγματος, ὡς ἐπληροφορήθημεν, εἰς τὸ ἰσχίον, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Καθηγουμένου τῆς Μονῆς Δομβοῦς, Ἀρχιμανδρίτου π. Νεκταρίου, ὅστις καὶ παρέμεινε φιλαδέλφως παρὰ τὸ πλευρὸν ἐκείνου μέχρι τέλους.

Τὴν Πέμπτην 11^{ην} Ἰουνίου, ἡμέραν μνήμης τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ τοῦ Ἱατροῦ, Ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως καὶ Κριμαίας, ὃν ἐξόχως ηὔλαβεῖτο ὁ π. Παχώμιος, κατὰ ἀγαθὴν συγκυρίαν ἐορτάζει καὶ τὸ Ἱερὸν Παρεκκλήσιον τοῦ Νοσοκομείου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ εὐλαβέστατος ἐφημέριος, ὅστις ἐξυπηρετεῖ τὰς λειτουργικὰς ἀνάγκας τοῦ Νοσοκομείου, ἀπὸ δὲ πολλῶν ἐτῶν ἐγνώριζε καὶ ἠγάπα τὸν Γέροντα, μετέβη εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου ἐνοσηλεύετο καὶ μετέδωκε εἰς αὐτὸν διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ ἄχραντον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου, ὡς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον τῆς 11^{ης} πρὸς 12^{ην} Ἰουνίου ἡ εὐλογημένη ψυχὴ τοῦ ἀοιδίμου Γέροντος ἀνεχώρησε πρὸς τὰ Οὐράνια, διὰ τὴν συναντήσιν τὸν Ἁγαπημένον Κύριόν του, τὴν γλυκυτάτην Μητέρα Του, τὸν προστάτην τοῦ Ὁσίου Σεραφεῖμ καὶ ὅλους τοὺς Ἁγίους φίλους του καὶ «φίλους τοῦ Θεοῦ», καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τοὺς καρποὺς τῶν πολλῶν κόπων καὶ ἀγώνων του.

Ἡ ἐξόδιος αὐτοῦ Ἀκολουθία ἐτελέσθη εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Σεραφεῖμ, τὸ Σάββατον τῆς 13^{ης} Ἰουνίου, ἐν πανδήμῳ συμμετοχῇ πλήθους πιστῶν, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν. Ἡ μορφή του ἦτο εἰρηνικὴ, γαλήνιος, φωτεινὴ καὶ ὁσιακὴ, ὡς ἄλλωστε πάντοτε ὑπῆρξεν. Ἐν πολλῇ συγκινήσει ἔτυχε τοῦ ὑστάτου χαιρετισμοῦ ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων καὶ τὸ σεπτὸν αὐτοῦ σῶμα ἐτάφη «ἐν εἰρήνῃ» (Σοφ. Σειρ. 44, 14) εἰς τὸ Κοιμητήριον τῆς Μονῆς, προσδοκῶν τὴν κοινὴν ἐξανάστασιν.

Τὸ παρὸν ταπεινὸν ἀφιέρωμα ἀποτελεῖ διὰ τὸν γράφοντα χρέος ἱερὸν καὶ ὀφειλετικὸν καθήκον. Οἶονεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ προσφερόμενον εἰς τὸν, παρὰ τὸ Ἱερὸν τῆς Μονῆς Κοιμητηριακὸν Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀπέριττον τάφον του, προσφέροντες καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς τοῦτο πρὸς ἐκεῖνον, εἰς εὐχαριστίαν καὶ εὐγνωμοσύνην αἰώνιον:

- διὰ ὅσα προσέφερεν εἰς τὴν ἡμετέραν ζωὴν,
- διὰ τὰ ὠφελιμώτατα δι' ἡμᾶς ἔργα τε καὶ λόγῳ μαθήματα μοναχικῆς βιοτῆς, τὰ ὅποια, καθ' οὓς χρόνους παρεμείναμεν πλησίον του, προσεπάθησε νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τοὺς μὴ ἐπιδεκτικούς πνευματικῆς μαθήσεως καὶ εἰσέτι ἀπροκόπτους,
- διὰ τὴν ἀγάπην, ἣν παντοιοτρόπως ἐπέδειξε πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀναξιοσύνην,
- καὶ κυρίως διὰ τὰς θεοπειθεῖς αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν προσευχάς.
- Ἄμα δὲ ἐκζητοῦμεν τὴν ἐκεῖνου συγχώρησιν, δι' ὅσα τὸν ἐλυπήσαμεν.

Τέλος, εὐχόμεθα ὅπως ὁ Πανάγαθος Θεός, ὁ «τῶν βεβιωμένων ἀδέκαστος καὶ φιλόανθρωπος Κριτής, καὶ τῆς μισθαποδοσίας Δεσπότης καὶ Κύριος» τῆς δόξης (Βλ. *Εὐχὴν ΣΤ' τοῦ Μεθεόρτου Ἐσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς*, ἐνθ' ἂν.), ἀναπαύσῃ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ ἐν σκηναῖς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος Δικαίων τε καὶ Ὁσίων!

Παχωμίου τοῦ Ὁσιωτάτου Γέροντος Μοναχοῦ, τοῦ Δομβοῖτου, εἴη ἡ μνήμη ἀγῆρωσ καὶ αἰωνία!

Νὰ ἔχωμεν ἅπαντες τὴν εὐχὴν του!